

1 KARAMAN ULUSLARARASI DİL VE EDEBİYAT KONGRESİ

7-9 Kasım 2018

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
KARAMAN

BİLDİRİ KİTABI PROCEEDINGS BOOK

1. KARAMAN ULUSLARARASI DİL VE EDEBİYAT KONGRESİ

7-9 Kasım 2018

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
KARAMAN

BİLDİRİ KİTABI PROCEEDINGS BOOK

Editörler:
Editors:

Doç. Dr. Bülent KIRMIZI

Doç. Dr. Bahar İŞİGÜZEL

I. KARAMAN

ULUSLARARASI DİL VE EDEBİYAT

KONGRESİ BİLDİRİ KİTABI

(7-9 KASIM 2018)

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı yada bir kısmı, yazarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi yada herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Bu kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarına aittir.

Editörler

Doç. Dr. Bülent KIRMIZI
Doç. Dr. Bahar İŞİGÜZEL

Editör Yardımcıları

Arş. Gör. Murat ERBEK
Arş. Gör. Fırat SOYSAL

Yayına Hazırlayanlar

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm ALBİZ
Dr. Öğr. Üyesi Selin TEKELİ
Arş. Gör. Dr. Yakup YAŞAR
Arş. Gör. Aysel YILDIZ EROL
Arş. Gör. Emre BEYAZ
Arş. Gör. Esin EREN SOYSAL
Arş. Gör. Gökçen KAPUSUZUĞLU
Arş. Gör. Fatih ÖZTÜRK
Arş. Gör. Yusuf ATASEVEN
Arş. Gör. Sertaç BAYRAKTAR
Arş. Gör. Hilal DEMİR BAYRAKTAR

ISBN: 978-605-2131-14-5

Aybil Yayınevi Sertifika No : 31790

KONYA - ARALIK- 2018

Nazlı Eray'ın 'Elyazması Rüyalar' Adlı Eserinde İzleksel Kurgu

Veysel ŞAHİN*

Özet

Sanatın, insanı açmılayan yüzü kurgu metinlerde yeni anlam evrenlerinin oluşturulmasını sağlar. Gerçek yaşamın sınırlayıcı yönünü, kendi düşlem evreninde yeniden kurgulayan sanatçılar, düş ile gerçek arasında yeni metinsel düzlemler yaratır. Yaratılan bu metinsel yeni düzlemler, hayal gücüyle oluşturulan, fantastik, gerçeküstü olay ve durumları anlatmaya yönelik bir atılımdır. İnsanın hayal gücünün ürünü olan fantastik kurgular, düş gücünün mimetik dünyada yansıması olarak ortaya çıkar. Nazlı Eray, düş dünyasını fantastik bir yapıda edebiyat evrenine taşır. Eserlerinde fantastik unsur ve değerlere oldukça fazla yer veren Nazlı Eray, bu türde eser veren sanatçılar arasında yer alır. Giritli Aziz Efendi'nin Muhayyelât'ı ile başlayan fantastik içerikli metin kurgulama süreci; Ahmet Mithat Efendi, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Peyami Safa, Latife Tekin, Alev Alatl ve İlhan Oktay Anar gibi Türk edebiyatındaki önemli sanatçıların bu yönde eserler vermesiyle zenginleşir. Nazlı Erayda yazmış olduğu öykü ve romanlarında fantastik unsurlara sıklıkla yer vererek metin kurgusunu zenginleştirir.

Nazlı Eray'ın önemli romanlarından olan *Elyazması Rüyalar* adlı romanı düş, anı, hayal ve fantastik değerleri, gerçek yaşamın ironik anlatımıyla yüzleştirir. Hayal ile gerçeğin ironik bir biçimde okuyucuya aktarıldığı *Elyazması Rüyalar* romanı otobiyografik bir eserdir. Eserde unutulmuş ya da bilinçaltına atılan değerlerin çatışması vardır. Aşkın anatomisini, kadının kendilik süreçlerini, başarısız evlilikleri, kendi değerlerine ötekileşmiş kişileri ve siyasal çatışmaları hayatın açmazları içinde ortaya koyar. Hayata tutunan ya da tutunamayan kişilerin yaşamla olan mücadeleleri gerçeğe rüya arasında kalışları irdeler.

Nazlı Eray'ın hayal ile gerçeği aynı düzlemde ele aldığı *Elyazması Rüyalar* romanı anlatı kişileri ve okuyucuyu kendi bilinçaltı ve bilinçdışı düzlemlerinde yeniden simgesel bir yolculuğa çıkarır. Bu yolculukta rüya, bireysel yaşam, bilinçdışının arketipsel görüntüleri metnin izleksel kurgusunu derinleştirir.

Anahtar Kelimeler: Nazlı Eray, 'Elyazması Rüyalar', rüya, hayal, aşk, kadın, cinsellik.

Thematic Fiction in the Novel "Elyazması Rüyalar" of Nazlı Eray

Abstract

The human-expressing face of art provides the creation of new semantics of meaning in fictional texts. The artists who recreate the limiting aspect of real life in their universe of phantasy create new textual planes between dream and reality. These textual levels create dare a breakthrough created by imagination, to express fantastic and surrealevents and situations. Fantastic fictions, the product of a human mind's boundless imagination, emerge as a combination of a literary pen and imagination. Nazlı Eray has proven itself in this field. Nazlı Eray, who gave quite a lot of fantastic elements and values in her works, is one of the artists who made works of many important fantastic novel types from past to present. Beginning with Muhayyelat-ı Aziz Efendi, the process of constructing a text with a fantastic content is enriched by the works of Ahmet Mithat, Hüseyin Rahmi Gürpınar and Peyami Safa. Nazlı Eray enriches the fiction and fiction in his stories and novels.

Nazlı Eray's novel, *Elyazması Rüyalar* rom (The Manuscript of Dreams) confronts dreams, dreams and fantasy with the ironic expression of real life. The novel *Elyazması Rüyalar*, in which the imagination and reality are ironically conveyed to the reader, is an autobiographical work. In the work there is a conflict between forgotten or subconscious values. It reveals the anatomy of love, the self-processes of women, the failed marriages, the people who are alienated to their values and the political conflicts in the dilemmas of life. The struggles of the people who cannot or cannot hold on to life reveal their dreams between reality and dream.

Nazlı Eray's novel *Elyazması Rüyalar* (The Manuscript of Dreams) which narrates the reality in the same plane with imagination and narrates the reader and the reader on a symbolic journey on his own subconscious and

* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl./ELAZIĞ, vsahin@firat.edu.tr

unconscious planes. In this journey dream, individual life, the archetypical images of the unconscious deepen the digitalswan of the text.

Keywords: Nazlı Eray, 'Elyazması Rüiyalar', love, dream, dream, woman, sexuality.

GİRİŞ

Nazlı Eray, 28 Haziran 1945 tarihinde Ankara'da doğar. Nazlı Eray'ın babası, Anayasa Mahkemesi üyesi ve Türkiye İş Bankası Dışişleri Müdürlüğü yapmış olan Lütfullah Bütün, annesi ise İkdam gazetesi Başyazarı ve Büyükelçi Tahir Lütfi Bey'in kızı Süreyya Hanım'dır. Eray, baba ve annesinin evliliklerini "*Annem, onu Ankara'da Güvenevler'deki iki katlı villanın bahçesinde görüp aşık olan, araya Belkıs halasını sokarak onu isteyen babamın kismetiydi.*" (Eray, 2013: 207) diyerek anlatır. 1958'de İstanbul'da İngiliz Kız Ortaokulu'nu bitiren Eray, ortaöğrenimini 1962'de Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde tamamlar. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuduktan sonra üçüncü sınıftayken okuldan ayrılır. Bu durum anne ve babasını üzdüğü gibi okuldaki hocalarını da üzer;

"Hukuk bana göre değildi. O sıkıntı ve bunalımın içinde böyle düşünüyordum, kararımı vermiştim. Bir akşamüstü tüm hukuk kitaplarımı bir fileye doldurup, Beyazıt'taki Sahaflar çarşısında sattım." (Eray, 1997: 31).

Hukuk Fakültesini bıraktıktan sonra içindeki tiyatro sevgisinin peşinden giden yazar, hiç aksatmadan kazanamadığı ve kayıtsız olduğu Beyoğlu'ndaki Elhamra Tiyatrosu'na devam eder. Eray, bu durumu ruhunun şaşırtıcı yanlarından biri olarak değerlendirir. Daha sonra aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü'ne kayıt yapan yazar, Felsefe Bölümü'nü de tamamlayamadan okuldan ayrılır (Yılmaz Önal, 2017: 5-6).

Nazlı Eray 1965 ve 1968 yılları arasında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın tercüme bölümünde mütercim olarak çalışır. 1977 yılında konuk öğretim üyesi olarak bir sömestr Amerika'da bulunan Eray, bu süre içinde Iowa Üniversitesi'nde yaratıcı edebiyat ve yazarlık dersi verir.

1990-1992 yılları arasında Cumhuriyet ve Güneş gazetelerinde köşe yazarlığı yapan Nazlı Eray, Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi'nde üç dönem üyelik yapar. Öykü yazarlığına lise yıllarında başlayan Nazlı Eray, ilk öyküsü 'Mösyö Hristo'yu (1959) on altı yaşında yazar.

Yazdığı öyküler 1960 yılında Varlık'ta yayımlanır. 1973'ten itibaren ise Türk Dili, Yazko Edebiyat, Varlık, Oluşum, Adam-Öykü, Dönemeç ve Gösteri adlı dergilerde fantastik öyküler yazmaya devam eder. On sekiz öyküden oluşan ilk kitabı "Ah Bayım Ah" 1976'da yayımlanır. Öyküleri ortaokul ders kitaplarında da yer alır ve birçoğu İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Hintçe, Urduca ve Arapça'ya çevrilerek Japonya ile Amerika'da yayımlanan antolojilere girer. "Ah Bayım Ah" adlı kitabında yer alan "Monte Kristo" adlı öyküsü ve beş kısa öyküsü "Aşk Üzerine Söylenmemiş Her Şey" isimli filmde yer alır. 1998 yılında Ankara'da bir resim sergisi açan Eray, 2001 yılından itibaren Ankara Magazine dergisinde "Nazlı'nın Cumbası" adlı köşede de yazılar yazar.

Nazlı Eray düş dünyasını fantastik bir yapıda edebiyat evrenine taşır. Eserlerinde fantastik unsur ve değerlere oldukça fazla yer veren Nazlı Eray, geçmişten günümüze fantastik roman türünde eser veren sanatçılar arasında yer alır. Giritli Aziz Efendi'nin Muhayyelât'ı ile başlayan fantastik içerikli metin kurgulama süreci; Ahmet Mithat Efendi, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Peyami Safa, Latife Tekin, Alev Alatlı ve İhsan Oktay Anar gibi Türk edebiyatındaki önemli sanatçıların bu yönde eserler vermesiyle zenginleşir. Nazlı Erayda yazmış olduğu öykü ve romanlarında fantastik unsurlar sıklıkla yer vererek metin kurgusunu zenginleştirir.

Nazlı Eray'ın sanat anlayışının çözümleyici öğeleri fantezi ve düştür. Fantezi ile düş arasındaki bağ gerçeğin izdüşümünde edebi metinlerin kurgusuna dâhil edilir. Nazlı Eray, kurmaca metinlerini genellikle “*fantastik, fantezist, düş-gerçek alaşımı, olağanüstü, fizikötesi vb. kavramlar*” (Öner, 2016: 131) etrafında toplar. Hayatı, düşlem gücüyle fantastik olarak yeniden kurgulama, Nazlı Eray'ın eserlerinde büyülü gerçeği anlatmakta bir araçtır. Nitekim; *Sanatçı, maddî gerçekleri, estetik image'lar hâlinde görür, eserine yansıtır. Onun görüş tarzı, nesnel dünyanın nesnel deyimlemesinden çok; nesnel dünyanın öznel ve artistik, biçimler hâlinde yansıtılmasını sağlar.*” (İlhan, 1999: 23). Yazar düş ve düşlemin söz konusu olduğu yerde tabi olarak olağanüstüden ve olağandışılıktan faydalanır.

Nazlı Eray eserlerini genellikle düş-rüyanın büyülü ve sıra dışı ikliminde kurar. Eray'ın eserlerinde düş ile rüya, gerçeğin iç içeliği, büyülü gerçeklik ve fantastik unsurların temel eksenini oluşturur. Eray'ın düş gücünü tetikleyen gerçeklik yaşantısının belirli bir alanıyla sınırlandırılmaz. O, yaşantısının her alanını, kendi imge dünyası içinde yeniden yoğurarak kurmaca/ fiktif âlemine, itibarî metneaktarır. Bu durum yazarın sanatı kendi kimliğine dönüştürmesinin en büyülü yoludur;

“Yazarın düş kurma yetisini harekete geçiren etmenler çoğunlukla biyografik gerçeklik ve düşler olduğu kadar doğrudan gelen sesler, bazen bir gazete haberi gibi yaşamın akışı içindeki her an gibi bir ayrıntı olabilmektedir. Gerçekçiliğin ters yüz edildiği eserlerinde kişiler toplum içinde kenara atılmış kişiler, kent insanının halleri olarak söylenebilir. İlk dönem eserlerinde daha çok ilişkileri gevşek ve kopuk olarak veren Eray'ın kadınlarında ileride görüleceği gibi cinsel disipline sahip olmayan, aldatmaya meyilli, aldatmaya maruz kişiler olarak öne çıkarlar. Onun insanları günlük hayatta sık sık karşılaşılan, gerçekleştirmemiş özlem ve hayalleriyle itilmiş dışlanmış ve ezik tiplerdir. Nazlı Eray düşlerinde veya fantezilerinde bu insanları arzuladıkları yaşamları tattırır. Amacı mutlu olmak ve onları mutlu etmektir.” (Balık, 2005: 15).

Yazar, postmodern kurmacanın metinsel düzlemde sağladığı imkânlardan hareketle roman anlayışının büyülü gerçeklik kavramı etrafında şekillendirerek eserlerine farklı bir kurgu boyutu kazandırır. Hayattan seçtiği kişilerin yaşamlarını fantastiğin sınırları ve büyülü gerçekçilik atmosferi içerisinde kurgulayan yazar, onları birer roman kahramanına dönüştürür.

Nazlı Eray ilk romanını *Pasifik Günleri* (1981) adıyla yayımlar. Yazar 1983 yılında ise fantastik anlatının egemen olduğu *Orphée* adlı romanı kaleme alır. Eray, *Arzu Sapağında İnecek Var* (1994), *Ay Falcısı* (1994), *İmparator Çay Bahçesi*, *Uyku İstasyonu* (1995), *Deniz Kenarında Pazartesi* (1997), *Örümceğin Kitabı* (1998), *Aşık Papağan Barı* (1998), *Ayışığı Sofrası* (1999), *Elyazması Rüyalar* (2000), *Aşkı Giyinen Adam* (2001), *Sis Kelebekleri* (2003) *Beyoğlu'nda Gezersin* (2005), *Aydaki Adam Tanpınar* (2014), *Rüya Yolcusu* (2016) adlı romanlarını yayımlar (Çetaku, 2005: 5-7).

Yazarın *Elyazması Rüyalar* adlı romanın 2000 yılında Can Yayınları tarafından ilk baskısı yapılır. *Elyazması Rüyalar* romanında fantastik ile ironiyi dış dünyanın gerçekliğiyle uzlaştırmaya çalışılır. Düş-rüya ve gerçeğin ironik bir biçimde okuyucuya aktarıldığı roman otobiyografik bir içeriğe sahiptir;

“Nazlı Eray'ın ‘Elyazması Rüyalar’, bir unutulmayan ve unutturulmaya çalışanlar kitabıdır. Sevdalar, bir dönemin öncü tiyatro oyunları, başarısız evliliklerin, gerçek suçluları, hilelerle dolu siyasal yaşam... Bütün bu hayat belki de boşa geçtiğini söylememek için işi şakaya vurduğumuz bir hayat. Nazlı Eray böyle bir hayatı, trajik komik bir süreci bir yap-boz oyuncağı gibi düzenleyerek oluşturur.” (Sezer, 2000: 6).

Elyazması Rüyalar adlı roman, bir genç kadının yaşamın tekdüzelikten kurtulma çabalarını irdeler. Romanda anlatı kişisi genç kadının öğrenim gördüğü şehirden ayrılıp başka

bir şehre taşınır. Genç kadın yeni taşındığı bu şehirde kısa bir süre sonra evlenir. Ancak taşındığı bu yeni şehirde yaptığı bu evlilik onu mutlu etmez. Genç kadın, güzelliği ve açık sözlüğü yüzündendiğer kadınlar tarafından sevilmez. Genç kadın da içine düştüğü sıkıcı ve bunaltıcı yaşamdan kurtulmak için çareler arar. Bu yüzden de roman anlatı kişilerinin yaşamın dayanılmaz baskısından kurtulup şifa bulmak amacıyla gelip gecelediği Abalı Dede Türbesi'nde uyuyup rüyaya yatan insanların tirajı komik yaşamları ele alınır. Abalı Dede Türbesi'nde uykuya dalan tüm kişiler, hastalıklarına deva bulacağına inanır. Zira bu türbede zaman, büyümlü bir şekilde dönüşüme uğrayarak gece ve gündüz zamansal olarak başkalaşmakta; uyku ile uyanıklık, gerçek ile düş iç içe geçmektedir. Uyku ile uyanıklığın gerçek ile düşün iç içe geçmesi, anlatı kişilerin benliğinde kimlik yitimi ve değişimine neden olur. Romanın özne kişisi de acı ve sıkıntılarını dönüştürmek ve onlardan arınmak için bu türbeye gelir. Başkışı, *“uyku ve uyanıklık arasında sallanıp duran o geçmiş, anılar, insanlar ve duygular içinde dolaşıp durmakta(dır)”* (Eray, 2000: 132).

Anlatıda Abalı Dede Türbesi'nde uyuyan insanların düş-rüya ve yaşam öyküleri, özne “ben”indüş-rüya, anı ve gerçekleriyle bütünleştirilerek ilişkilendirilir. Başkışının hayat hikâyesi ile şekillenen kurguda düş-rüya ile iç içe geçen anılar bir yap-boz içinde sona ulaşır.

“Sanki gerçektir. Ne kadar canlıydı. Ürkütücüydü. Geçmişten bir şeyler gördüm. Rüya değildi. Rüya olduğunu sanmıyorum.” (Eray, 2000: 29).

Eray'ın diğer romanlarında kimikleştirdiğişoför Sulakyurtlu Kazım'ın büyümlü ve fantastik yaşam serüveni, anlatı dünyasına dâhil olur. Romanda kendisini Fransız romancı, şair ve oyun yazarı, Alfred Jarry'nin tiyatro eseri “Kral Übü”deki Tanrı Ciguri olduğunu zanneden Kazım, kurgudaki fantastik ve düşsellığı ortaya çıkarır. (Toyman, 2006: 98).

Romanda anlatıcı özne bir kitapçada Tanrı Ciguri ile konuşmaya gider. Orada şair Rimbaud ve Baudelaire'i eşcinsel kimlikler olarak karşımıza çıkar. İşkence Tiyatrosu'nun kurucusu ve modern tiyatronun temellerini atan Antonin Artaud da Tanrı'yı dinlemek için gelenler arasındadır.

Çiğnediği tohumlarla rüya değiştiren başkışı, hayatı boyunca tanıdığı ve gördüğü tüm kadınları Kadınlar Locası denilen yerde bulur. Başkışı sevmeyen kadınların toplandığı bu büyümlü düşsel mekân kadını derinden etkiler. Başkışı düşsel mekânı anlamlandırmaya çalışırken, anlatı kişisi Tanrı Ciguri kendisine bir defter verir. Bu defter başkışının anılarının ve hayatının yer aldığı bir anı defteridir. Defteri çantasından düşüren kadın, geçmişini bir anda unuttur. Anlatı kişisinin anı defterine ulaşma çabası, onu yeni düşsel maceralara sürükler. Anlatı kişisi, defteri bulduktan sonra ise geçmiş, anıları ve hayatını yeniden kazanır (Toyman, 2006: 98).

*Elyazması Rüya*lar adlı romanı incelediğimizde bakış açısı olarak “ben”- kahraman anlatıcı tarafından kurgulanır. Bu bakış açısında anlatıcı, anlatı kişilerinden biridir. Onun “ben”i ve tasavvurları olayların merkezinde yansıtıcı bir güçtür. Olaylar anlatıcının başından geçtiği gibi ya da tanık olduğu, gördüğü biçimde anlatır;

“Romanlarında genellikle ben merkezli bir anlatım tarzını uygular. Yazar, aynı zamanda romanın anlatıcı kahramanıdır. Bu anlatıcı, kendi kişiliğini gizlemez, aksine kurgularında kendi hayatıyla ilgili pek çok olayı açıklıkla dile getirir.” (Toyman, 2006: 98).

*Elyazması Rüya*lar adlı roman, kahraman “ben”in kişilik değerlerinin anlatının merkezinde yer aldığı otobiyografik karakterli eserdir. *“Kahraman anlatıcının kültür seviyesi, mizacı, dikkatli ve içinde bulunduğu sosyolojik ve psikolojik şartlar etkili olur.”* (Aktaş 2000: 87) Bu bakış açısında kahraman daima ön plandadır, olay ve kurgu anlatıcının etrafında cereyan etmektedir. Nazlı Eray'ın romanlarının bakış açısı ve anlatıcı düzlemi incelendiğinde kahraman

anlatıcılar ya isimsiz ya da Nazlı ismini taşır. İsimsiz anlatıcı olayların merkezindeki özne “ben” kişisidir. *Elyazması Rüylalar* romanında anlatıcı kendisinin de içinde bulunduğu durumu birebir yaşayarak anlatmaktadır;

“O gece çok önemli, karar vermişim. Gelecekteki yaşamımı tümüyle etkileyecek bir karardı bu. Belki o anda bilincinde değildim bunun. Çok sevdiğim kenti, annemi, babamı, kısaca her şeyimi arkada bırakarak, acılarımdan sıyrılmak ve beni mutlu edecek yepyeni hayata başlamak üzere, yaşamının önemli bir bölümünden çocukluğundan ve ilk gençliğimden sonsuza dek ayrılıyordum.” (Eray, 2000: 59).

“Ben” anlatıcının başkişinin ruhsal durumu hakkında görüş ve duyguları, okuyucunun başkişinin dünyası hakkında bilgi edinmesine katkı sağlayarak karakterler hakkında daha derinlemesine çözümleme yapmasına olanak sunar.

Elyazması Rüylalar romanında yer alan mekânlar düşsel yani ütöpiktir. Romanda mekânlar özne konumundaki başkişinin algısı, düş ve düşünsel dünyasına göre biçimlenir. Özne konumundaki başkişinin yaşamı, anı ve hayalleri bütün oluşturacak şekilde düşsel mekânlarla iç içe geçer. Romanda, İstanbul (çevresel mekân), turşucu dükkânı, Frej Apartmanı, Kalamış İskelesi, Yağmur Lokantası, Kadınlar Locası, Abalı Dede Türbesi gibi mekanalar algısal anlamda boyutlu mekânlardır. Romanda en önemli algısal mekân, merkez yani ortak mekân konumundaki Abalı Dede Türbesi’dir. *“Abalı Dede Türbesi her kesimden insanın şifa bulmak için gelip içinde gecelediği rüyalar gördüğü, rüyaların bile birbirine karıştığı, birbiriyle konuştuğu bir mekândır. Türbe de bir kronotop olarak tıpkı bir karnaval dünyası gibi bütün farklılıkların silindiği bir ortama dönüşür.”* (Arslan, 2015: 122) Bu yönüyle Abalı Dede Türbesi, merkezi düşsel mekân olarak doğum, erginleşme, dönüşüm ve yolculukların başlangıç yeridir.

Elyazması Rüylalar romanında öykü zamanışimdiki zamandan geçmişe yani anılara dönerek akronik karaktere dönüşür. Romanda yer yer öykü zamanı ile öyküleme zamanının kesiştiği noktalar olsa da genellikle öyküleme zamanı ile öykü zamanı arasında zamansal fark vardır. Düş anlatımının fazla olduğu romanda gerçekten düşe, bilinçten bilinçaltı ve bilinçdışına yönelim zamanı okunu geriye, geçmişe yönlendirir. Zamanda her geriye dönüş helezonik olarak dış metin halkasından iç metin halkasına geçişi sağlar. Dış metin halkasının ortak mekânında kendi gerçek zamanı yaşayan anlatı kişisi ve kişileri, iç metin halkasının gerçek dışı mekânında ise akronik düzlemli büyülu fantastik anlarını yaşar.

2. İZLEKSEL KURGU

Nazlı Eray’ın *Elyazması Rüylalar* adlı romanı düş, anı, hayal ve fantastik değerleri, gerçek yaşamın ironik anlatımıyla yüzleştirir. Hayal ile gerçeğin ironik bir biçimde okuyucuya aktarıldığı *Elyazması Rüylalar* romanı otobiyografik eserdir. Eserde unutulmuş ya da bilinçaltına atılan değerlerin çatışması vardır. Aşkın anatomisini, kadının kendilik süreçlerini başarısız evlilikleri, kendi değerlerine ötekileşmiş kişileri ve siyasal çatışmaları hayatın açmazları içinde ortaya koyar. Nazlı Eray, hayal ile gerçeği aynı düzlemde ele aldığı *Elyazması Rüylalar* romanında anlatı kişileri ve okuyucuyu kendi bilinçaltı ve bilinçdışı düzlemlerinde yeniden bir simgesel yolculuğa çıkarır. Bu yolculukta rüya, bireysel yaşam, bilinçdışının arketipsel görüntüleri metnin izleksel kurgusunu derinleştirir.

Elyazması Rüylalar, romanında başkişinin hayat serüveninde yaşamış olduğu başkalaşım, değişim, dönüşüm, ruhsal çöküntüler ve büyülu düşsellik izleksel kurgunun ana eksenini oluşturur. Romanda entrik kurgu ve dramatik aksiyonu sağlayan değerler genel olarak “KORA” (Korkmaz, 2015: 103)şemasındaki gibidir.

ELYAZMASI RÜYALAR	TEMATİK GÜÇ/ ÜLKÜDEĞER	KARŞIT GÜÇ/ KARŞIDEĞER
KİŞİLER	Başıkişi, Müveddet Hanım, Maden Anjel, Behice, Tanrı Ciguri, Azime Hanım.	Yücel, Memduh Bey, Sulakyurtlu Kazım, Memduh Bey’in kızı, Rasim, İstanbul’daki sevgili.
KAVRAMLAR	Kaçış, Aşk, Sadakat, Özlem, Düş- Rüya, Dönüşüm Fantastik unsurlar, İroni.	Bencillik, Nefret, İntihar İntikam, Kadın-Erkek İlişkisi, Hırsızlık, Siyasi Yaşam, Politika, Başkalaşma.
SİMGELER	Türbe, Anı defteri, İstanbul, Tohum, Turşu Kavanozları, Kanarya, Kitap.	Büyü, Muska, Büyülü Ekran, Fotoğraf, Paspas.

2.1. Büyülü Bir Yanılsama: Aşk ve Sevgi

Aşk, varlığını insanoğlunun yaşadığı sürece göstermiş ve hep gösterecek en önemli edimlerdenidir. Aşk insanın kendini tanıması ve tamamlaması için dönüştürücü tümenden gelen edimdir. *“Aşk karşısındakini zenginleştirir, yeteneklerini açığa çıkarır. Oysa günümüz özgürlük ve aşk ilişkisi, tam bir karşıtlık oluşturur.”* (May, 2008:7) Aşık olmak aslında bir büyülenme ve öznenin kendi varlığını bilme ve bulma yoludur. Çünkü aşk özel ve gizemlidir. Romanda da aşk, özel bir değer olarak anlatı kişilerini çepeçevre sarar. Nitekim başkişibu gizemli duyguyla ilk on altı yaşında tanışır. Bu durum romanda başkişinin yerine İstanbul’u rüyasında gören adam tarafından okuyucuya şöyle anlatılır;

“On altı yaşındaydın...” diye mırıldandı. Duygu ve coşku doluydun. Onu yeni tanımış olmalıydın. Bir dergide çıkan ilk öykülerinden birini okumuş, peşine düşmüştü. Belki yaşamında “benim” dediğin ilk erkekti. Seni etkilemişti. Onunla birlikte, özel bir dünya paylaşmak istemiştin.” (Eray, 2000:49)

diyerek başkarakterin aşk yolundaki ilk yolculuğu ve umutları anlatılır. İsteddiği aşkı bulduğunu sanan anlatı kişisi, aşkın nesnesine tamamen bağlanıp ütopyik hayaller dünyasına yönelir.

Nazlı Eray romanda aşkı ilk başta kutsal bir olayın içinde büyütmeye çalışır. Daha sonra karşı cins erkeklerin üzerinden nasıl yok olduğunu ortaya koyar. Romanda umut vedüşsel bir evren olarak başlayan aşk macerası, insanların yıkıcılığı yüzünden büyük bir trajediye dönüşür. Bu durumu anlatı kişisi okuyucuya şöyle aktarır;

“Ne tuhaf şey” diye mırıldandı. “sonra bir gün, gündüzleri onun eski sevgiliyle buluştuğunu öğrendin. Geceleri seninle birlikte Kalamış İskeleyi’nde ki o büyülü geceyi yaşıyor, gündüzleri peşini bırakmayan eski sevgiliyle buluşuyordu. Bir-iki kez yalan söyledikten sonra bunu sana kendisi anlatmıştı. Şaşkındın. O güzel geceyi seninle paylaşan birisi, gündüzleri gizlice eski sevgiliyle nasıl buluşabilirdi? Belki de kadın-erkek dünyasındaki yalanları ilk kez görüyor, bunları ilk kez yaşıyordun.” (Eray, 2000:50).

Romanda yaşanan kısa süreli aşk macerası, anlatıdaki “özne ben” üzerinde ruhsal anlamda derin yaralar açar. Kısa süreli yaşanan bu olumsuz aşk deneyimi başkişinin bilincinde

İstanbul'dan kaçma isteği doğurur. Nitekim; *"Aşkın değer ve anlamın eklemlemesiyle ortaya çıkan boşluk ve hiçlik olduğumdan"* (Şen, 2017: 189) başkişinin kendisine, hayatına öteki olmasına ve bilinçaltında bastırıldığı düşlere sığınmasına neden olur.

"Zaman geçtikçe yaralar alan, kirlenen şekil değiştiren bu aşk aslında taşıması ne güç bir şeydi. Mutsuzdum. Bir dolap beygiri gibi döne döne aynı şeyleri dinliyor; aynı acıları yaşıyıp duruyordum. Kaçmaya kurtulmaya çalışıyordum. Bu yüzden İstanbul'u bırakıp gittin ya," dedio. "Kim bilir..." dedim. Belki de sıradan bir inşa için eşsiz bir dünya yaratmış; sonra onun yıkılışını sıradanlaştırtılışını izlerken o sonsuz acıyı ilk kez tatmıştım."(Eray, 2000: 5).

"Çok sevdiğim kenti, annemi, babamı, kısaca her şeyimi arkada bırakarak, acılarımdan sıyrılmak ve beni mutlu edecek yepyeni bir yaşama başlamak üzere, yaşamının önemli bir bölümünden, çocukluğumdan ve ilk gençliğimden sonsuza dek ayrılıyordum."(Eray, 2000:59).

Elyazması Rüiyalar romanında aşk geleneksel anlamda değerini yitirmiş olumsuz bir kavram olarak karşımıza çıkar. Başkişinin yaşadığı aşk sonrasında uğradığı yıkım onun dünya karşısında olumsuz bir tavır almasına neden olduğu gibi onun psikolojinsinde melankolik ruh halinin, acı ve hüznün egemen olmasına yol açar. Bu yönüyle yıkıcı bir değere dönüşen aşk, anlatı kişinin içinde açtığı mutsuzluğun temel nedeni olur.

2.2.Büyü Bozumu: Evlilikle Değişen Yaşam

Romanda evlilik, yeni bir hayata başlamak, hayatına beyaz sayfa açmak geçmişini arkada bırakarak hayatına devam etmek isteyen başkişinin aşkı ve evliliği üzerinde derin yaralar açar. Yaşamış olduğu geçmişi bir türlü peşine bırakmaz. Acılarından kaçarak kurtulacağını sanan başkişi aceleyle yapılmış mutsuz bir evliliğin içinde kendinibulur. Başkişi ben'in, kafası karışık olduğu zamanda yaşlı ve dul bir adamla evlenmesi, onun yaşamını iyiden iyiye içinden çıkılmaz bir hale sokar. Yapılan bu evlilik ve eşinin sorunları da kahramanı sıkıştırarak çepeçevre sarar. Böylece kadının hayatında ikinci mutsuz dönem başlar;

"...yıllar önce genç bir kadın gelirdi bana. Yaşlı bir erkekle tuhaf bir evlilik yapmıştı. Mutsuzdu, içine düştüğü bu garip durumdan kurtulmaya çalışıyordu. Yaşlı adam onu delice kışkandırıyor, sıkılıyor, hayatını zehir ediyordu. Belki de kadını mutlu etmek için değilde, mutsuz etmek için yaratılmış bir erkekti."(Eray, 2000:22).

"...yaşlı adamın bitmek bilmeyen kaprisleri. Cimriliği, ilgi isteği bunaltmıştı genç kadını. Nasıl olmuştu da böyle bir evliliğin içine düşüvermişti. Anlatır."(Eray, 2000: 23).

Evlilik, iki kişi arasındaki ruh ve beden en ömür boyu bir araya gelmesidir. Ancak romanın başkişi genç kadının acelece aldığı karar sonrasında yaptığı evlilik, sevgi ve iletişim yoksunluğunda dolayısı onu kendisine ve etrafına öteki haline getirir. Kadının yaptığı evlilikten duyduğu büyük hayal kırıklığı, romanda kadın-erkek arasındaki uyumsuzluk sorununu ortaya çıkarır;

"Yaşlı adamın ona uyguladığı bu manevi baskı, ruhsal işkence dayanılmaz bir şeydi. O adam evde yastık gibi oturan bir kadına alışmış. Onunla münakaşa etmeye, ona dış geçirmeye. Senin canlılığın, hareketliliğin, coşkun, ilk başta nasıl cezbettiyse onu, sonradan bir türlü nedenini anlayamadığı şeylere dönüşmüştü."(Eray, 2000:56).

Mutsuz geçen evlilik hayatından kurtulmak isteyen anlatı "öznesi ben", aradığı mutluluğu yaptığı evlilikten bulamayınca bunalıma girer. Bu durumdan kurtulmanın yolunu da kendinden ve içinde yaşadığı gerçek yaşamdan kaçmaktabulur;

“Şu an içinde bulunduğum açmazlardan da kurtulacağım. Belki çok daha kolay olacak, diye ekledi.Şu anki duygularım o zaman ki gibi yoğun değil. Yıllardır içindeyim hayatın, belki de beni bağlayan yalnızca bir evlilik cüzdanı.”(Eray, 2000:59).

Romandaki evlilik sorunu yalnız iki kişi arasında yaşanan bir sorun değildir. Bu sorunun doğmasına neden olan diğer kişiler de evlilik müessesesini derinden etkiler.Başkişi kadının, evlendiği erkek dul ve önceki evliğinden bir kızı vardır. Kadının evlendiği erkeğin eski eşi ve kızı durumu hazmedemezve bu evliliğin son bulması için elinden gelen bütün kötülüğü yapar;

“Kızıma dedim ki, kadına iyi davran. Bir şey belli etme. Babanı yalnız bırakma. Her an o evin içinde ol. Kaçırırız onu, merak etme. “sonunda onu evden kaçırmayı başardık, dedi kadın. Bir gün eşyalarını toplayıp evi terk etmiş. Başardık sonunda kaçtı, gitti.”(Eray, 2000:118-119).

Nazlı Eraykadın-erkek ilişkisinde evlilik önemli sorunsal olarak değerlendirilir. Romanda evlilik kurucu olumlu bir değer olarak görülmek yerine ikili ilişkilerde eşlerin birbirine ayak bağı olduğu, özne “ben”in özgürlüğünü kısıtlayıcı değer olarakkarşımıza çıkar. Bu yönüyle romanında evlilik, başkişinin hayatında büyük bir değişikliğe neden olur.

2.3. Bölünmüş Benlik ve Kimlikler

Romanında önemli diğer izlek kimlik bunalımı ve benlik bölünmesidir. Romanda anlatı kişilerinin değişim, dönüşüm toplumsal baskılar, toplumun gelenek ve göreneklerindeki katı anlayışı çatışmaya yol açar. Ne istediğini bilmeyen, ya da ne olmak istediğini bilmeyen anlatı kişileri düş ile dolu bireysel dünyalarıyla gerçek yaşamın normları arsına sıkışır. Bu durum onların bilinçlerini parçaladığı için sürekli bir benlik ve kişilik bölünmesi yaşar. Yaşanan bu benlik ve kişilik bölünmesi anlatı kişilerinin bilinçsel ve bedensel olarak başkalaşmasına neden olur. Romanda anlatı kişilerinin yaşadığı her benlik ve kişilik parçalanması, kurguya fantastik açıdan büyümlü bir gerçeklik kazandırır;

“Bedensel değişim, başkalaşım veya başkasının bedeninin yerine geçme fantastik kurgunun vazgeçilmezleri arasındadır. Bu değişimin yanı sıra kişilik bölünmesi, yazarın anlatılarının fantastik yönünü oluşturur. Geleneğin sert ve katı anlayışını kabullenemeyen kişi, kendi ruhunda bir çeşit suçluluk duygusu hisseder ve çatışma içine girer. Bu sebeple kişinin yarattığı çoğul kişiler farklı karakterlerin temsilcisi haline gelirler. Bu bağımsız kişiliklerin her birinin kendine özgü duygu ve düşünce sistemi olur.”(Toyman, 2006:135).

Romanında bedensel yönden olağanüstülük,başkalaşım ve dönüşüm su tesisatçısı Rasim ile gerçeklik kazanır. Rasim, elli üç yaşında birdenbire genç, sarışın ve mavi gözlü bir bayana dönüşür. Bu değişim rüyayla birlikte gerçekleşir;

“-Bir rüya... Bir rüyada gerçekleşti bu, dedi o.”

“-Demek bir rüyada gerçekleşti bu değişim?”

“-Evet, bir rüyada gerçekleşti.”

“-Ne denli ilginç. Peki, rüyada uyanmadınız mı?”

“-Uyandım, uyanmaz olur muyum; uyandım dedi kız.”

“-Uyanınca...”

“-Uyanınca koşup aynaya baktım. Böyle kalmıştım. Kendimi rüyamda gördüğüm gibi. Özümü, gerçeğimi bulmuştum. Anladım bunu.”(Eray, 2000:43).

Rasim'in geçirdiği bu değişimi, türbedeki yaşlı bekçi Müveddet, bir rüya takılması olarak yorumlar. Rasim bu rüya takılmasında memnundur; çünkü yeni vücudu ona yaşama sevinci verir. Bir daha uyuyup tekrar rüya görmesi halinde eski haline döneceği ihtimali olmasına rağmen Rasimbundan vazgeçer;

“Elli üç yılını öyle yaşamışım; kimsenin dikkat bile etmediği sıradan bir adam. Oysa şimdi bütün yaşamın önüme serildiğini hissediyorum. Gençlik, güzellik.” (Eray, 2000:44).

Genel olarak bakıldığında cinsiyet değişimi çevreyle birlikte bilinçaltında yatan bastırılmış duyguları dışa vurulmasıyla ortaya çıkar. Nazlı Eray, bu değişimi mizahi ve ironik olarak okuyucuya sunar.

2.4. Büyülü Gerçekler: Rüya-Düş ve Varlıklar

Fantastik olay, yazarın düş ve hayal gücüyle yeteneklerini birleştirip yeni olağanüstü düşsel fiktifevren yaratma sürecidir. Bu tür mimetik metinler, okuyucuyu dış dünyanın kaba ve kuşatılmış gerçekliğinden uzaklaştırarak düş ve hayal âleminde yeni değerler üretmesini sağlar. Zira; *“Fantastiğin bu türünde, metinde yer alan doğaüstü olayların mantıksal bir dayanağı verilmez ve okuyucu yeni doğa(üstü) yasalarını kabul etmek zorunda kalır.”* (Balık, 2005: 70). Fantastik kurguya sahip anlatılarda izlek, mekân ve zamanın kurgunun içinde varolan olağanüstü değere dönüşmesini acımlar. *Elyazması Rüylar* romanı bu türe örnek bir romandır. Roman gerçek hayat ile olağanüstü olayları birleştirerek fantastik bir kurgu ortaya çıkarır. *“Romanda rüya motifi, fantastik bir anlatımla sunulurken, anlatıcı entrik kurgu içerisinde doğrudan yer vermediği, kişilerin bilinçaltına dair gerçekleri rüyalardan hareketle okuyucuya sunar.”* (Yılmaz Önal, 2017: 126) Romandayaşanan olaylar sürekli düş ile gerçek arasında gidip gelir. Bu açıdan olay örgüsü gerçek dünyanın içinde hayal ile gerçek bir araya getirerek insanları şaşırtır.

Elyazması Rüylar romanı, Abalı Dede Türbesi'nde ziyarete gelen kişilerin uykuyatmasıyla başlar. Abalı Dede Türbesi'ne şifa bulmak için gelenler insanlar burada rüyaya yatar. Rüyaya yatan su tesisatçısı Rasim de uyandığında cinsiyet değiştirir. Romanda yer alan anlatı kişisi Rasim de yaşadığı başkalaşım sonrasında sarışın, mavi gözlü kız haline gelir;

“- Demek ki siz su tesisatçısı Rasim'siniz,” diye mırıldandı yaşlı kadın.”

“- Nasıl oluyor bu?”

“-Bunun nasıl olduğunu ben de tam bilemiyorum. Yani böyle bir değişimin nasıl meydana geldiğini; yaşamımın elli üç yılını su tesisatçısı Rasim olarak yaşadktan sonra, nasıl böyle olduğunu bende anlamış değilim,” diye yanıtladı kız. Birdenbire oldu.” (Eray, 2000:42).

“Bir rüya... Bir rüyada gerçekleşti bu”, dedi o.” (Eray, 2000:43).

Romanda “zaman” normal akışın dışında fantastik bir biçimde hızlı ilerler. Zamanla birlikte olay ve durumlarda hızlı bir şekilde gelişir. Yazar bu değişim ve dönüşümleri ironik bir şekilde eleştirir;

“-Ekran gitti”

“-Ne oldu diye sordum Müveddet'e.”

“-RTÜK yayını kesti” dedi.

“-Yirmi dört saat ekran yok ,” dedi o.

“-Ekran belirdi dedim şaşkınlıkla. Hani yayın yirmi dört saat kesilmişti?”

“- Bilmem ki dedi” Müveddet. Demek aradan yirmi dört saat geçti.

“-Tüylerim ürpermişti ben aradan iki dakika geçtiğini sanıyordum.”

Romanda başkışının hayatında yer işgal eden tüm kadınlar, türbenin içindeki Kadınlar Locası’nda ortaya çıkar. Kadınlar Locası’nda bulunan kişiler, anlatı öznesi kadının güzelliği, gençliği ve dürüstlüğüne kıskanır. Bu kadınlar aynı zamanda anlatı içinde değişip başkalaşan adamdan da nefret eder;

“ Adam, locadaki kadınları gördüm onu anlatacaktım. Bildiğin bilmediğin bir sürü kadın. Locada oturuyorlar. Paylaştığı tek şey hepsi seni tanıyan kadınlardı. Senden nefret ediyorlardı.

“-Nerede bu loca?”

“-İşte burada”, dedi adam.

“Gösterdiği tarafa bakınca büyük bir şaşkınlıkla, türbenin dibindeki duvarda loca gibi bir çıkıntının yavaş yavaş aydınlatıldığını gördüm, içi kadın doluydu.”(Eray, 2000:115-116).

Cansız varlıkların kişileştirilmesi, postmodern metinleri ve fantastik kurguları olağanüstülüğe götüren önemli bir unsurdur. Romanda cansız nesnelerin canlandırılıp bitkilerin kişileştirilmesi anlatıya olağanüstülük kazandırdığı gibi aynı zamanda anlatıyı eğlenceli hale getirir(Toyman,2006: 159);

“-Benim eski fotoğrafım burada mıydı?

“-Evet, geldi bana. Konuştum onunla.”

“-Demek konuştu sizinle,” dedim

“-Bir şeyler anlattı” dedi Tanrı Ciguri. Çok güler yüzlü neşeli, dedi. “Eski günlerden söz etti.”(Eray, 2000:176).

Romanın diğer bir karakteri Sulakyurtlu Kazım’ın rüyada vurulması neticesinde ölmesi veyine kendi tabutunu taşıyıp, cesedine bakması, türbedeki diğer insanlar tarafından görülür. Romanda Sulakyurtlu Kazım’ın ölü olmasına rağmen sokakta kendi tabutunu taşıyıp cenaze törenine katılması, kendi ölüsüne ağlaması olağanüstü bir durumdur. Sulakyurtlu Kazım’ın rüyasında vurulmasına rağmen bu durumun gerçek yaşamını etkilemesi fantastik bir durumdur;

“- Ne var ne oluyor? diye sordum.

“-Ölüyor” dedi Müveddet. “Adam uykusunda ölüyor. Bir şeyler yapmalıyız.”

“-Öldü”, dedi. Adam öldü. “Ne yapacağımızı bilmeden adama bakıyorduk.”

“-Ben buradayım! Diye bir ses duydum. Dönüp baktığımda Sulakyurtlu Kazım’ı gördüm. Kendi ölüsünü seyreden bir adamın dehşeti içerisindeydi. Gözleri kımıldatmadan adama bakıyordu.

“- Ölmüşüm,” dedi bitkin sesle. Nefes almıyorum ölmüşüm.” (Eray, 2000:185-186).

Sulakyurtlu Kazım'ın tabutunu taşıması" cenaze alayı sessizce, gecenin içinden bize doğru yaklaşıyor şimdi. En önde Sulakyurtlu Kazım'ı gördüm. Kendi tabutunu omuzlamıştı." (Eray, 2000:189).

Son olarak romanda en ilginç sahnelerden biri başkarakterin geçmişi ve anılarının olduğu **kara kaplı defterdir**. Romanda başkişinin kara kaplı defteri kaybetmesiyle geçmişi ve anıları bir anda yok olur, defteri bulmasıyla anıları ve hafızası yerine gelir;

"- Başımı kaldırmış, gözlerime bakıyordu."

"- Yoksa ben yaşamımı kayıp mı ettim, Müveddet?" diye sordum."

"- Defteri kaybettin, gitti yaşamın! Dedi. Müveddet."(Eray, 2000:194)

"- Defter bulundu! Diye bağırdı bir çocuk. "Bu o içindeki yazı aynı! Defter bulundu!"

"Üstüme bir ağırlık çöktü. Daralıyorum," dedim.

"- Dur kolay değil bu. Defter bulundu.Olaylar, anılar duygular yerine yerleşiyor."(Eray, 2000:203).

Genel olarak bakıldığında olağanüstüyü kullanarak fantastik kurguya yaklaşan yazar, bu durumlara mantıklı açıklamalar getirme gereği duymaz. Anlatıcının kısa süreli şaşkınlığından sonra olaylar kaldığı yerden devam eder.

2.5. Cinsellik ve Bilinçaltı

Cinsellik, insanın bilinçaltında varlığını toplumsal ve psikolojik baskılardan dolayı arkaya atılmış alt benliktir. *"Bilinçaltına gelince, değişmez, dural bir niteliktedir, kesiksizdir. Sürekliliği durmuş oturmuştur. Bilinçten apayrıdır... Varlığını bilinçaltındaki etkinliği biçiminde sürdürür."* (Jung, 1997: 64-65). Freud'un insan psikolojisini incelerken yalnız dış dünyadan ibaret olmadığını, gerçek olanın insanın bilinçaltına gizlediği duygu olduğundan bahseder. Freud insan psikolojisini "id", "ego", "süper ego" denilen üç bölüme ayırır. *"biyolojik dürtüleri içeren "id" ile şartlanmalar sonucu içerikleştirilerek benliğe mal edilmiş toplum normlarını ve beklentilerini simgeleyen "süperego", birbirlerine karşı talepleri dolayısıyla sürekli bir çatışma durumundadır. Bu karşıtlık arasında bir uzlaşma sağlamaya çalışan "ego", üçüncü bir güç olarak bebeklikten yetişkinliğe doğru gelişir ve kişiliğin dış dünya ile ilişkilerini düzenler."* (Geçtan, 1990: 27). "İd" özünde ilkel cinsi ve biyolojik dürtüleri içeren durumları içerikleştirilerek benliğe mal eder. Bu açıdan "id" birey ve toplumunahlaki değerlerdendolayı bilinçaltına atılmış bölümdür. Kendini tatmin etmek isteyen birey duygularını bilinçaltına iterek rüya âleminde kendini ve değerlerini var etmeye çalışır. *"Bilinçaltına alınan duyguların dışa vurulmasında dengeleyici unsurdur. Süper ego veya şuur, akıl, töre, sosyal ve dini değerler kurallar şuuraltı ve onun değerlerinin ortaya çıkmasına engel olur."* (Çetişli, 2009: 137).Cinsellik ile bilinçaltının bütün olarak ele alınması, bireyin dışa vurmadığı duyguları düş-rüya âleminde anlamlandırmasıyla çok katmanlı bir var olma düzlemi oluşur.

Elyazması Rüyalar romanında türbede rüya gören bir erkek, görünmeyen bir kadınla cinsel ilişkiye girer. Türbedekiler, bu süre içerisinde erkeğin davranışları karşısında şaşkına dönerler. Rüyasında hayal ettiği kadın ile cinsel ilişki yaşaması onun bilinçaltında yatan duyguları dışa vurulmasının sonucudur;

"Kollarından tuttuğu o görünmeyen kadına baktığını anlıyorum. Kadını soymaya başladığını anlıyorum. Kadının üstünden çıkarttığı bir şeyi sedirin üstüne atıyor. Gömleğin düğmelerini hızla çözüyor. Pantolonunu hızla sıyrıp yere fırlatıyor. Gözleri kapalı. Sedirle arasında bir boşluk var. Havada duruyor sanki. Bu değişik görüntüye

şaşkınlıkla bakıyorum. Sedirle, havada yatan adamın arasındaki o boşluğun, göremediğim kadın olduğunu anlıyorum birden.” (Eray, 2000: 13).

Romanda gördüğümüz rüya halinde cinsel ilişki, bilinçaltında bastırılmış duyguları olan libidoların dışavurumudur. Nitekim romanda; “*Cinselliği düşsel olanın içine yerleştiren yazar, zaman ve mekân değişimlerinde bu tür ilişkileri sınırlı bir biçimde işler. Fantastik kurgularda olduğu gibi cinselliği insanlar arasında gerçekleşen tensel bir çekim gücü olarak görmez. Cinselliği gerçek aşk ve hayalle şekillendirerek işler.*” (Toyman,2006: 157). Yazar cinselliği bir fantezi olarak haz duygusu ile değil bilinçaltındaki saklı gerçekler olarak sunar.

SONUÇ

Türk roman ve öykücülüğünde fantezi yazarlığının önemli isimlerinden olan Nazlı Eray, yazın yaşamına adım attığı 1960’lı yıllardan itibaren kendi çizgisinde edebi hayatını fantastik kurgular üzerine kurar. Yazar eserlerini fantastik, büyülü gerçek kurgu ve düşsel oyun eşliğinde kurgular.

Nazlı Eray, romanında düş ve anılarından hareketle fantastik büyülü kurgusal bir dünya oluşturur ve oluşturduğu bu dünyayı gerçek dünya taşır. Yazarromanlarında gerçek ile kurmaca, düş ile gerçek arasında sürekli gelgitler gider gelir.

Eray,*Elyazması Rüyalar* romanında fantastik, masalsı, bilim kurgu ve rüyayı bir araya getirerek hayattaki kaybedilmiş sevgi, ihanet, politik çıkar acı ve umutsuzlukları samimi bir şekilde işler. Yazar “..*romanlarında gerçeklik arayışlarını ortadan kaldırır, fantastiğe yönelir; şahıs kadrosu, zaman, mekân gibi unsurlarda belirsizlik ve çoğulluğa yer verir, olay örgüsünü neden-sonuç ilişkisine dayandırmadan ele alır. Dolayısıyla... postmodernist anlatının özelliklerine romanlarında yer ver(ir)*” (Özdemir, 2008: 2).Yazar anıları barındırdığı insan ve olayları yeniden gündeme getirerek hayattaki mutsuzluk ve kırgınlıkların nedenlerini de sorgular.

Nazlı Eray,*Elyazması Rüyalar* romanında rüya ve gerçekle iç içe geçmiş fantastik olayları çerçeve yani helezonik olay tekniğini kullanarak büyülü bir atmosfer yaratır. Böylece iç içe geçmiş olayın rüyalarda gerçekliği ve düşselliği yoğunlaşır.

Sonuç olarak Nazlı Eray’ın *Elyazması Rüyalar* romanında düş ve gerçek bir arada sunulur. Bu açıdan *Elyazması Rüyalar* romanı “bir unutulmayan ve unutturulmaya çalışanlar kitabıdır.” Sevdalar, bir dönemin öncü tiyatro oyunları, başarısız evliliklerin, gerçek suçlular, hilelerle dolu siyasi yaşam...

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Şerif (2000), **Roman Sanatı ve İncelemesine Giriş**, Akçağ Yay., Ankara.
- ARSLAN, Nihayet (2015), “*Büyülü Gerçekçilik ve Nazlı Eray’n Anlatılarında Batıl İnançların Kurgusal İşlevi*”, **TheJournal of AcademicSocialScienceStudies (Jasss)**, N. 36, s. 115-125.
- BALIK, Macit (2005), “*Nazlı Eray’ın Öykülerinde Düş, Düşlem ve Gerçeklik*”,**Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van.
- ÇETAKU, Drita (2005), “*Nazlı Eray’ın Yapıtlarında (Oto) Biyografik Öğeler*”,**Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2009),**Batı Edebiyatında Edebi Akımlar**, Akçağ Yay., Ankara.
- ERAY, Nazlı (1997), **Deniz Kenarında Pazartesi**, Can Yay., İstanbul.

- ERAY, Nazlı (2000), **Elyazması Rüyalara**, Can Yay., İstanbul.
- ERAY, Nazlı (2013), **Bir Rüya Gibi Hatırlıyorum Seni**, Doğan Kitap, İstanbul.
- GEÇTAN, Engin (2000), **Engin Varoluş ve Psikiyatri**, Metis Yay., İstanbul.
- İLHAN, Atilla(1999), “*Gerçekçilik Savaşı*”, **Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler**, Gündoğan Yay., Ankara..
- JUNG, Carl Gustav (1997), **Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi**,(Çev. Engin Büyükuşal), Say. Yay., İstanbul.
- KORKMAZ, Ramazan (2015), “*Romanda Dramatik Aksiyonu Sağlayan Değerlerin Görüntü Seviyeleri Üzerine Bazı Öneriler*”, **Yazınsal Okumalar**, İstanbul, Kesit Yay., s.100-114.
- MAY, Rollo (2008), **Aşk ve İrade**, (Çev. JuditNamer), Okuyan Us Yay., İstanbul.
- ÖNER, Haluk (2016), “*Nazlı Eray Öykücülüğünde Rüya*”,**International Journal of CulturalandSocialStudies (IntJCSS)**, s. 129-139.
- ÖZDEMİR, Gülseren (2008), “*1980 Sonrası Toplum Problemlerinin İnci Aral’ın Romanlarına Yansıması*”,**Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi**, (4-6 Ağustos 2008),İstanbul Kültür Üniversitesi Yay.İstanbul.
- SEZER, Sennur (2000), “*Elyazması Rüyalara*”,**Varlık Kitap Eki**, Şubat, s. 6–7.
- ŞEN, Cafer (2017), “*Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Aşkın Halleri/ Fenomenoloji (Görüngüsü) Üzerine Bir İnceleme*”, **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, S. 9, s. 185-206.
- TOYMAN, Yeliz Özge (2006), “*Nazlı Eray’ın Roman Dünyasında Düşü ve Büyülü Gerçekliğin Kurgusu İle Fantastik Unsurlar*”,**Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta.
- YILMAZ ÖNAL,Şule (2017), “*Nazlı Eray’ın Öykülerinde Yapı ve İzlek*”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Elazığ.